

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
ДАШЗЭГВИЙН АМАРБАЯСГАЛАН
ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Жуковын АЛДАРЖАВХЛАН

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон
Утас: 26-23-46, Факс: 32-70-16
E-mail: aldarjavkhan@parliament.mn
<http://www.parliament.mn>

2025.05.02 № УИХ-03/5528
танай _____-ны № _____-т

Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин зургадугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалт, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт заасан бүрэн эрхийнхээ хүрээнд Хот байгуулалтын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг санаачлан боловсруулж, Монгол Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж байна.

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Их Хурлын Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлж өгнө үү.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШҮҮН

Ж.АЛДАРЖАВХЛАН

0000000138

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Жуковын АЛДАРЖАВХЛАН

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон
Утас: 26-23-46, Факс: 32-70-16
E-mail: aldarjavkhan@parliament.mn
<http://www.parliament.mn>

2025.04.16 № 442-03/4649
танай _____-ны № _____-т

Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх
хугацааг товлох тухай

“Монгол Улсын Их Хурлын тухай” хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалт, “Хууль тогтоомжийн тухай” хуулийн 5 дугаар зүйл, 8 дугаар зүйлийн 8.1.8-т заасны дагуу “Хот байгуулалтын тухай хууль” /шинэчилсэн найруулга/-д нэмэлт оруулахаар хуулийн төслийг санаачлан боловсруулж Монгол Улсын Засгийн Газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэн саналыг авч Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр баримт, бүрдүүлбэрийг хүргүүлж байна.

Хянан үзэж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх хугацааг товлож өгөхийг хүсье.

Хуулийн төсөл, үзэл баримтлал, Засгийн газрын санал болон холбогдох материалыг хавсаргав.

Хавсралт 25 хуудастай

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШҮҮН

Ж.АЛДАРЖАВХЛАН

0000000116

Г УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Ж.АЛДАРЖАВХЛАН ТАНАА

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР**

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

2025. 01. 07 № ХХ 153
танай _____-ны № _____-т

Хуралдааны тэмдэглэл
хүргүүлэх тухай

Таны санаачлан боловсруулсан Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцсэн тэмдэглэлийг хүргүүлж байна.

Хүлээн авч, танилцана уу.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

Н.УЧРАЛ

000255000343

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн хуралдааны 47 дугаар тэмдэглэлд:

"4.ХЭЛЭЛЦСЭН нь: Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Алдаржавхлангийн санаачлан боловсруулсан Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Алдаржавхлангийн санаачлан боловсруулсан Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцээд дараах саналыг хууль санаачлагчид уламжлахаар тогтов:

1.Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд "Энэ хуулийг батлагдсан өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө." гэж, мөн хуулийн төслийг дагалдуулан боловсруулсан Хот, тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн 2 дугаар зүйл, Хот, суурин газрыг дахин хөгжүүлэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн 2 дугаар зүйл, Барилгын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлд "Энэ хуулийг батлагдсан өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө." гэж тус тус тусгасан нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин зургадугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт "Монгол Улсын хуулийг Улсын Их Хурал албан ёсоор нийтлэх бөгөөд хэрэв хуульд өөрөөр заагаагүй бол ийнхүү нийтэлснээс хойш арав хоногийн дараа хүчин төгөлдөр болно." гэснийг, мөн хуулийн Гучин гуравдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх заалтад "Улсын Их Хурлын баталсан хууль, бусад шийдвэрт бүхэлд нь буюу зарим хэсэгт хориг тавих"-аар заасан Ерөнхийлөгчийн үндсэн бүрэн эрхийг, мөн хуулийн Тавьдугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт "Улсын дээд шүүх, бусад шүүх нь Үндсэн хуульд нийцээгүй, албан ёсоор нийтлээгүй хуулийг хэрэглэх эрхгүй." гэснийг зөрчсөн агуулгатай байх тул тус хуулийг хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөхөөр, эсхүл шаардлагатай тохиолдолд дагаж мөрдөх хугацааг тодорхой тусгах нь зүйтэй.

Түүнчлэн, Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн 2016 оны 06 дугаар сарын 17-ны өдрийн 04 дүгээр тогтоолоор хуулийг батлагдсан өдрөөс дагаж мөрдөхөөр заасан нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн дээрх зохицуулалтуудыг зөрчсөн гэж шийдвэрлэснийг дурдах нь зүйтэй.

2.Хуулийн төслийн үзэл баримтлалын үндэслэл, шаардлагад Хот байгуулалтын тухай хуультай холбоотой зохицуулалтын хүрээнд нийт 56 давхардал, хийдэл, зөрчил байгааг дурдсан боловч уг асуудлыг хэрхэн шийдвэрлэх талаарх мэдээлэл болон түүнтэй холбоотой зохицуулалт хуулийн төсөлд тодорхойгүй байна.

Мөн хуулийн төслийн үзэл баримтлалд хот байгуулах үйл ажиллагаанд оролцогч, хэрэгжүүлэгчийн эрх, үүрэг, хот байгуулалтын мэргэжлийн байгууллагын чиг үүргийг тодорхой болгон сайжруулах, хот, суурин газрын төлөвлөлт, хэрэгжилтийг хангахтай холбоотой харилцааг зохицуулж буй хууль тогтоомж хоорондын харилцан уялдааг хангах зэрэг зорилтыг тусгасан боловч хуулийн

төсөлд энэ талаарх зохицуулалт тусгагдаагүй, түүнчлэн, төрийн өмчит сургуулийг төлөвлөхдөө жишиг болгосон хүн ам, өрхийн тоог хэрхэн тооцсон зэрэг нь тодорхойгүй байна. Тодруулбал, тус хуулийн төсөл батлагдсанаар хуулийн төслийн үзэл баримтлалд дурдсан дээрх асуудлууд хэрхэн шийдвэрлэгдэх нь ойлгомжгүй байна.

Иймд, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 16.1-д заасны дагуу хуулийн төслийг үзэл баримтлалд нь нийцүүлэн боловсруулах нь зүйтэйг анхаарах.

3.Хот байгуулалтын тухай хуулийн 12.1-д “Монгол Улсын хүн амын нутагшилт, суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төсөл нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд байгалийн нөхцөл, нөөц, экологийн тэнцвэрт байдал, хот байгуулалтын сөрөг үр дагаварт иж бүрэн үнэлгээ өгсний үндсэн дээр хүн амын нийгмийн хөгжлийг хангах зорилгод нийцүүлэн нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийг дэмжих дэд бүтцийн үндсэн сүлжээний үйлчлэлийн зохистой хүрээнд тулгуурласан бүс нутгийн оновчтой бүтэц, хот, тосгоны тогтолцоог бүрдүүлэх шаардлагыг хангасан байна.” гэж заасан.

Харин хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлд Хот байгуулалтын тухай хуулийн 8.1.1, 9.1.4 дэх заалтуудад “энэ хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4, 12.5, 12.6-д заасан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөний шаардлагад нийцүүлэн” гэсэн нэмэлт оруулахаар тусгасан нь Хот байгуулалтын тухай хуулийн дээрх хэсэгтэй агуулгын хувьд давхардахаар байх тул дахин нягтлах.

4.Хот байгуулалтын тухай хуулийн 12.6-д “Хот, тосгоныг хөгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө нь тухайн хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу боловсруулсан зураг төслийг хэрэгжүүлэх техник, эдийн засгийн үндэслэлийг тооцож, хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрийг тодорхойлсон байх бөгөөд холбогдох норм ба дүрэм, журамд заасны дагуу дараахь асуудлыг тооцон төлөвлөнө.” гэж заасан.

Харин хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд Хот байгуулалтын тухай хуулийн 12.6 дахь хэсэгт “12.6.4.1000 хүртэл хүн ам, эсхүл 250 хүртэлх өрх тутамд 100 хүүхдийн багтаамжтай нэгээс доошгүй цэцэрлэг болон 200 хүүхдийн багтаамжтай нэгээс доошгүй төрийн өмчийн сургуулийг төлөвлөж тооцох.” гэж нэмэхээр тусгаснаас дүгнэхэд улсын төсвөөс эдгээр сургууль, цэцэрлэгийг барьж байгуулах, үйл ажиллагааг хэвийн, тогтвортой явуулахад шаардагдах хүний нөөц, хөрөнгө оруулалт, төсөв санхүүгийн зардал гарахаар байна. Гэтэл хуулийн төслийн зардлын тооцооны судалгаанд уг хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор нэмэлт зардал шаардахгүй гэж дүгнэсэн нь үндэслэлгүй юм.

Иймд хуулийн төслийн холбогдох судалгааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолоор баталсан аргачлалын дагуу дахин боловсруулах нь зүйтэй байна.

5.Хуулийн төслийг дагалдуулан боловсруулсан Хот, суурин газрыг дахин хөгжүүлэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд “...14.2 дахь хэсгийн “хуулийн” гэсний дараа “12 дугаар зүйлийн 12.4, 12.5, 12.6-д заасан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөний шаардлагын” гэж нэмэх”-ээр тусгажээ.

Хот, суурин газрыг дахин хөгжүүлэх тухай хуулийн 14.2-т заасан “хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах, батлуулах”-тай холбоотой

зохицуулалт нь Хот байгуулалтын тухай хуулийн 12.4, 12.6-д заасан зохицуулалттай хамааралгүй байх тул дээрх зохицуулалтыг нягтлах нь зүйтэй.” гэжээ.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

**БАТЛАВ.
УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН**

Ж.АЛДАРЖАВХЛАН

ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

Хот байгуулалтын тухай хуулийг анх 1998 онд баталсан бөгөөд хот байгуулалтын салбарын хөгжлийн чиг хандлагад үүссэн цаг үеийн шаардлагаар уг хуулийг 2008 онд шинэчлэн найруулж, нийт 8 удаа нэмэлт, өөрчлөлт оруулжээ.

Энэ хууль хэдийгээр тухайн цаг үеийн хөгжлийн шаардлагыг хангаж байсан боловч өнөөгийн нийгмийн хөгжилд нийцэхгүй, хэрэгцээ, шаардлагыг тэр бүр хангахгүй болжээ.

Хууль зүй, дотоод хэргийн яамнаас зохион байгуулсан Хот байгуулалтын тухай хуулийг бусад хууль тогтоомж, эрх зүйн акттай уялдуулах ажлын хүрээнд уг хуулийн хийдэл, давхардал, зөрчлийн судалгаа хийгдэж, уг хуультай холбоотой нийт 56 давхардал, хийдэл, зөрчил байна гэсэн дүгнэлт гарсан байна.

Сүүлийн 20 гаруй жил хотжих үйл явц эрчимтэй явагдаж, хөдөөнөөс хот, суурин газрыг чиглэсэн хүн амын шилжилт хөдөлгөөний нөлөөгөөр хотжилтын түвшин хурдацтай нэмэгдэж, улмаар 67.6 хувьд хүрээд байна. Тухайлбал, нийслэл, бүсийн тулгуур төв болон аймгийн төв болох 23 хотод манай улсын нийт хүн амын 60 гаруй хувь нь оршин сууж, ажил, хөдөлмөр, бизнесийн үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа. Үүнээс зөвхөн Улаанбаатар хотод оршин суугчдын тоо 1 сая 800 мянгад хүрч, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын 70 орчим хувь нь байршиж, дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 60 гаруй хувийг үйлдвэрлэж байна. Мөн Дархан, Эрдэнэт, Чойбалсан зэрэг томоохон хотын хүн ам, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний төвлөрлийн улмаас дэд бүтэц, боловсрол, эрүүл мэнд зэрэг иргэдэд хүргэх төрийн үйлчилгээний даац хэтэрч, хүртээмж хүрэлцэхгүй байгаагаас нийгэм, эдийн засгийн олон асуудал тулгамдаад байна.

Иймээс төвлөрлийг сааруулахын тулд орон нутгийн зэрэглэлтэй хот, дагуул хотуудыг дэмжин байгуулах замаар хүн амын тогтвортой хөгжил бүхий нутагшилт, суурьшлын бодлогыг шинээр боловсруулан хэрэгжүүлэх шаардлага бий болсон.

Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Алсын хараа-2050”, Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан бүс нутагт амьдрахад таатай нөхцөлийг бий болгох, хот, хөдөөгийн тэнцвэрийг хангах бүсчилсэн хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлж, иргэдэд таатай, эрүүл, аюулгүй, байгаль орчинд ээлтэй дэд бүтэц бүхий хотуудыг хөгжүүлэх зорилго бүхий Улаанбаатар хот-"20 минутын хот" стандарт, “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын Хот

хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд Улаанбаатар хотын төвлөрлийг сааруулах, дагуул хот, шинэ суурьшлын бүс байгуулах зорилт тусгагдсаны дагуу Хөшигийн хөндийн шинэ суурьшлын бүс, Орхоны хөндийд хот байгуулах зэрэг ажлуудыг эхлүүлээд байна.

Иймээс хот төлөвлөлт, барилгажилт, газар олголтын талаар гарч байгаа зөрчлийг арилгах, иргэдийг эрүүл, аюулгүй, таатай орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор хот, суурин газарт хотхоны төлөвлөлтийг хийхдээ эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжийг оновчтой тооцож төлөвлөхөд чиглэсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох шаардлага үүсэж байна.

Мөн түүнчлэн хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцогч болон хот төлөвлөлтийг хэрэгжүүлэгчийн эрх, үүрэг, хот байгуулалтын мэргэжлийн байгууллагын үүрэг хариуцлага тодорхой болгох, хот, суурин газрын төлөвлөлт, хэрэгжилтийг хангахтай холбоотой харилцааг зохицуулахаар уг хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төсөл 3 зүйлтэй бөгөөд хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөлтөд тавигдах тусгай шаардлагад оршин суугчдын тоотой харилцан хамааралтайгаар хүртээмжтэй байдлаар төлөвлөх буюу 250 хүртэлх өрх тутамд нэгээс доошгүй цэцэрлэг, 1000 хүртэлх өрх тутамд нэгээс доошгүй төрийн өмчит сургуулийг төлөвлөж тооцох батлах, түүний хэрэгжилтийг хангаж, тайлагнадаг байх, батлагдсан төлөвлөлтийг зөрчиж барилга барих зөвшөөрөл шинээр олгосон тохиолдолд хүлээлгэх хариуцлагыг тодорхой болгох зохицуулалтыг тусгалаа.

Гурав.Хуулийн төслийн батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 2 дахь заалтад “Эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах .. эрхтэй.”, мөн зүйлийн 7 дахь заалтад “сурч боловсрох эрхтэй. ...” гэсэн иргэний үндсэн эрх хангагдана.

Хот байгуулалтын асуудлаар төрөөс баримталж буй бодлогыг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн хууль, эрх зүйн таатай орчин бий болно.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, түүнийг сайжруулах зорилгоор цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаар.

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуульд нийцэж байгаа бөгөөд уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Барилгын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хот, суурин газрын дахин хөгжүүлэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Хот, тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төслүүдийг боловсруулна.

ХУУЛЬ САНААЧЛАГЧ

ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар

Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Алсын хараа-2050”, “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын Хот хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд шинэ суурьшлын бүс байгуулах хот төлөвлөлт хийхдээ иргэдийн эрүүл, аюулгүй, таатай орчинд амьдрах эрхийг хангах, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжтэй, зөв оновчтой тооцож төлөвлөх, түүнд хяналт тавих эрх зүйн орчныг шинэчлэн бүрдүүлэх зорилгоор Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Хот байгуулалтын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.4 дэх заалтад өөрчлөлт оруулан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа хуульд заасан шаардлагад зайлшгүй нийцүүлэх зохицуулалтыг тусгаснаар аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал нь хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг батлахдаа хуульд заасан шаардлагад нийцсэн эсэхэд хяналт тавьж, батлах эрх зүйн зохицуулалтыг тодорхой болгоно.

Мөн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга батлагдсан төлөвлөгөөг үндэслэн газар олгохдоо түүнд хяналт тавих, мөн газар олголт нь батлагдсан төлөвлөгөөнд нийцсэн эсэх асуудлаар тайлагнах үүргийг хэрэгжүүлэхийг мөн хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.1 дэх заалтад нэмэлт оруулахаар тусгалаа.

Уг хуулийн төсөл батлагдсанаар хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцогч болон хот төлөвлөлтийг хэрэгжүүлэгчийн эрх, үүрэг, хот байгуулалтын мэргэжлийн байгууллагын үүрэг хариуцлага тодорхой болно.

Аймаг, нийслэлийн хот, суурин газрын төлөвлөлтөд, суурьшлын бүсийг төлөвлөхдөө нэн тэргүүний ээлжид хүүхдийн суралцах цэцэрлэг, сургуулийн хүртээмжийг 250 өрх бүрд 1 цэцэрлэг, 1000 өрх бүрд 1 төрийн өмчийн сургууль байхаар тооцдог болно.

Иймд хуулийн төслийг боловсруулахдаа Үндэсний статистикийн хорооноос Улаанбаатар хотын нийт өрх, түүнд ногдох хүүхдийн дундаж үзүүлэлтийн талаарх статистик тоонд мэдээллийг авсан бөгөөд 18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо нь 2662, харин 6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн тоо 1607 байна. Үндэсний статистикийн хорооноос авсан энэхүү судалгааг дүүрэг тус бүрээр харьцуулан авч үзсэний үндсэн дээр цэцэрлэг, сургуулийн хүртээмжийг оновчтой төлөвлөх эрх зүйн орчныг тусгалаа.

Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Алсын хараа-2050”, Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан бүс нутагт амьдрахад таатай нөхцөлийг бий болгох, хот, хөдөөгийн тэнцвэрийг хангах бүсчилсэн хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлж, иргэдэд таатай, эрүүл, аюулгүй, байгаль орчинд ээлтэй, нийгмийн болон инженерийн дэд бүтэц бүхий хотууд бий болно.

Улаанбаатар хотод сүүлийн жилүүдэд хот төлөвлөлтийн стандартад нийцэхгүй зөвхөн ашгийн төлөө арилжааны барилгууд ихээр баригдаж тухайн орон сууцанд

амьдарч буй иргэдийн эрх ашиг хөндөгдөж, бага насны хүүхдүүдийн сурах эрх хязгаарлагдаж сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжгүйгээс хол газарт суралцах, хүүхдүүдийг сургууль, цэцэрлэгт зөөвөрлөх асуудал залуу гэр бүлүүдийн хөдөлмөрийн бүтээмжид сөргөөр нөлөөлөх, мөн хүүхдүүдийн хол газар зорчилт нь автозамын түгжрэлд голлох нөлөөг үзүүлж байгаа асуудал шийдэгдэх нөхцөл бүрдэнэ.

---oOo---

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар

Хот байгуулалтын тухай хуулийг анх 1998 онд баталсан бөгөөд хот байгуулалтын салбарын хөгжлийн чиг хандлагад үүссэн цаг үеийн шаардлагаар уг хуулийг 2008 онд шинэчлэн найруулж, нийт 8 удаа нэмэлт, өөрчлөлт оруулжээ.

Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Алсын хараа-2050”, “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын Хот хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд шинэ суурьшлын бүс байгуулах хот төлөвлөлт хийхдээ иргэдийн эрүүл, аюулгүй, таатай орчинд амьдрах эрхийг хангах, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжтэй, зөв оновчтой тооцож төлөвлөх, түүнд хяналт тавих эрх зүйн орчныг шинэчлэн бүрдүүлэх зорилгоор Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Хот байгуулалтын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.4 дэх заалтад өөрчлөлт оруулан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа хуульд заасан шаардлагад зайлшгүй нийцүүлэх зохицуулалтыг тусгаснаар аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал нь хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг батлахдаа хуульд заасан шаардлагад нийцсэн эсэхэд хяналт тавьж, батлах эрх зүйн зохицуулалтыг тодорхой болгоно.

Мөн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга батлагдсан төлөвлөгөөг үндэслэн газар олгохдоо түүнд хяналт тавих, мөн газар олголт нь батлагдсан төлөвлөгөөнд нийцсэн эсэх асуудлаар тайлагнах үүргийг хэрэгжүүлэхийг мөн хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.1 дэх заалтад нэмэлт оруулахаар тусгалаа.

Уг хуулийн төсөл батлагдсанаар хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцогч болон хот төлөвлөлтийг хэрэгжүүлэгчийн эрх, үүрэг, хот байгуулалтын мэргэжлийн байгууллагын үүрэг хариуцлага тодорхой болно.

Аймаг, нийслэлийн хот, суурин газрын төлөвлөлтөд, суурьшлын бүсийг төлөвлөхдөө нэн тэргүүний ээлжид хүүхдийн суралцах цэцэрлэг, сургуулийн хүртээмжийг 250 өрх бүрд 1 цэцэрлэг, 1000 өрх бүрд 1 төрийн өмчийн сургууль байхаар тооцдог болно.

Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Алсын хараа-2050”, Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан бүс нутагт амьдрахад таатай нөхцөлийг бий болгох, хот, хөдөөгийн тэнцвэрийг хангах бүсчилсэн хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлж, иргэдэд таатай, эрүүл, аюулгүй, байгаль орчинд ээлтэй, нийгмийн болон инженерийн дэд бүтэц бүхий хотууд бий болно.

Улаанбаатар хотод сүүлийн жилүүдэд хот төлөвлөлтийн стандартад нийцэхгүй зөвхөн ашгийн төлөө арилжааны барилгууд ихээр баригдаж тухайн орон сууцанд амьдарч буй иргэдийн эрх ашиг хөндөгдөж, бага насны хүүхдүүдийн сурах эрх хязгаарлагдаж сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжгүйгээс хол газарт суралцах,

хүүхдүүдийг сургууль, цэцэрлэгт зөөвөрлөх асуудал залуу гэр бүлүүдийн хөдөлмөрийн бүтээмжид сөргөөр нөлөөлөх, мөн хүүхдүүдийн хол газар зорчилт нь автозамын түгжрэлд голлох нөлөөг үзүүлж байгаа асуудал шийдэгдэх нөхцөл бүрдэнэ.

Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон холбогдох бусад хуулийн төслийн талаар иргэд, олон нийтээс санал авахаар d.parliament.mn цахим хуудсанд байршуулсан, иргэд, олон нийтээс санал ирүүлээгүй болно.

---oOo---

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2025 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ /ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГА/-Д НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хот байгуулалтын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн 12 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 12.6.4 дэх заалт нэмсүгэй:

“12.6.4. 250 хүртэлх өрх тутамд нэгээс доошгүй цэцэрлэг, 1000 хүртэлх өрх тутамд нэгээс доошгүй төрийн өмчит сургуулийг төлөвлөж тооцох.”

2 дугаар зүйл. Хот байгуулалтын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалт , 9 дүгээр зүйлийн 9.1.4 дэх заалтын “төлөвлөгөөг” гэсний дараа “энэ хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4, 12.5, 12.6-д заасан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөний шаардлагад нийцүүлэн” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.1 дэх заалтын “олгох,” гэсний дараа “хяналт тавих, тайлагнах,” гэж, 12 дугаар зүйлийн 12.4.1 дэх заалтын “тодорхойлсон,” гэсний дараа “эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг түүний хүртээмжийг тооцоолсон,” гэж, мөн зүйлийн 12.5 дахь хэсгийн “байгууламж,” гэсний дараа “эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг түүний хүртээмж,” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг баталсан өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2025 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БАРИЛГЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Барилгын тухай хуулийн 27 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 27.3.4 дэх заалт нэмсүгэй:

“27.3.4.Хот байгуулалтын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4, 12.5, 12.6-д заасан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөнд нийцээгүй.”

2 дугаар зүйл.Барилгын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.3 дахь заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“7.1.3.энэ хууль болон Хот байгуулалтын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4, 12.5, 12.6-д заасан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөний шаардлагад нийцэж байгаа эсэх.”

3 дугаар зүйл.Барилгын тухай хуулийн 12 зүйлийн 12.1.1 дэх заалтын “эрх бүхий байгууллагаас” гэсний өмнө “Хот байгуулалтын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4, 12.5, 12.6-д заасан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөө болон” гэж нэмсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Хот байгуулалтын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д нэмэлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2025 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХОТ, СУУРИН ГАЗРЫГ ДАХИН ХӨГЖҮҮЛЭХ ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Хот, суурин газрыг дахин хөгжүүлэх тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2 дахь хэсгийн “Хот байгуулалтын тухай хуулийн” гэсний дараа “12 дугаар зүйлийн 12.4, 12.5, 12.6-д заасан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөний шаардлагын” гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Хот байгуулалтын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д нэмэлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2025 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХОТ, ТОСГОНЫ ЭРХ ЗҮЙН БАЙДЛЫН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Хот, тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1.2 дахь заалтын “төлөвлөгөөг” гэсний дараа “холбогдох хуульд заасан шаардлагад нийцсэн эсэхийг хянаж,” гэж, 30 дугаар зүйлийн 30.1.12 дахь даалтын “хэрэгжүүлэх” гэсний дараа “, тайлагнах” гэж тус тус нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Хот байгуулалтын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д нэмэлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2025 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ /ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГА/-Д НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙГ ДАГАЖ МӨРДӨХ ЖУРМЫН ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал нь хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг Хот байгуулалтын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д нэмэлт оруулах тухай хууль болон уг хуулийг дагалдан батлагдсан Барилгын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль, Хот, суурин газрыг дахин хөгжүүлэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад нийцүүлэн боловсруулж 2025 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс өмнө батална.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасны дагуу баталсан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөнд заасан тусгай шаардлагад барилгын ажлын зөвшөөрлийг нийцүүлнэ.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасны дагуу баталсан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөнд заасан тусгай шаардлагад нийцүүлээгүй барилгын ажлын зөвшөөрлийг хүчингүй болгоно.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийг Хот байгуулалтын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д нэмэлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДАЛСАН ТАЙЛАН

Нэг. Асуудалд дүн шинжилгээ хийсэн байдал.

Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2-т заасны дагуу судалсан болно.

Уг хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хууль болон олон улсын гэрээнд харшлаагүй болно.

Хоёр. Асуудлыг үүсгэж буй учир шалтгаан

Нийслэл, бүсийн тулгуур төв болон аймгийн төв болох 23 хотод манай улсын нийт хүн амын 60 гаруй хувь нь оршин сууж, ажил, хөдөлмөр, бизнесийн үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа. Үүнээс зөвхөн Улаанбаатар хотод оршин суугчдын тоо 1 сая 800 мянгад хүрч, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын 70 орчим хувь нь байршиж, дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 60 гаруй хувийг үйлдвэрлэж байна. Мөн Дархан, Эрдэнэт, Чойбалсан зэрэг томоохон хотын хүн ам, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний төвлөрлийн улмаас дэд бүтэц, боловсрол, эрүүл мэнд зэрэг иргэдэд хүргэх төрийн үйлчилгээний даац хэтэрч, хүртээмж хүрэлцэхгүй байгаагаас нийгэм, эдийн засгийн олон асуудал тулгамдаад байна.

Шинэ хот төлөвлөлт хийхэд бүс байгуулах хот төлөвлөлтийг хийхэд иргэдийг эрүүл, аюулгүй, таатай орчинд амьдрахад, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжийг оновчтой тооцож төлөвлөхөд чиглэсэн эрх зүйн орчныг шинэчлэн бүрдүүлэх, хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцогч, хэрэгжүүлэгчийн эрх, үүрэг, хот байгуулалтын мэргэжлийн байгууллагын чиг үүргийг тодорхой болгож сайжруулах, хот, суурин газрын төлөвлөлт, хэрэгжилтийг хангахтай холбоотой харилцааг зохицуулж буй хууль тогтоомж хоорондын харилцан уялдааг хангах зорилгоор хуульд нэмэлт оруулах хуулийн төслийг дагалдан гарах хуулийн төслүүдтэй хамт боловсруулах шаардлагатай байна. Иймд дээрх шаардлагад үндэслэн:

1. Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл,
2. Барилгын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл,
3. Хот суурин газрын дахин хөгжүүлэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл,
4. Хот, тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл,
5. Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төслүүд нь хот төлөвлөлт, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжтэй холбоотойгоор тулгамдаж буй дээрх асуудлыг шийдвэрлэх, хууль хоорондын нийцлийг хангах зорилгод нийцсэн байна.

Гурав. Асуудлыг шийдвэрлэх зорилгыг тодорхойлсон байдал.

Хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөө боловсруулахад хуулиар тавигддаг шаардлагад уг хуулийн зорилгод нийцсэн буюу эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн төлөвлөлт, түүний хүртээмжийг тооцоолж тусгах, уг шаардлагад үндэслэн төлөвлөлтийг батлах, барилгын зөвшөөрөл олгохдоо батлагдсан төлөвлөлтөд нийцсэн эсэхийг хянах, хэрэв төлөвлөлтөд нийцээгүй бол зөвшөөрөл олгохоос татгалзах, эргээд түүнд хяналт тавих, тайлагнах зэрэг тулгамдаж буй үндсэн харилцааг нарийвчлан зохицуулах, хэрэгжилтийг хангах үндсэн зорилгыг хуулийн үзэл баримтлалаар тодорхойлсон бөгөөд Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон түүнийг дагалдан боловсруулсан Барилгын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Хот, суурин газрын дахин төлөвлөх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Хот тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүд нь хот төлөвлөлт, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжтэй холбоотойгоор тулгамдаж буй дээрх асуудлыг шийдвэрлэх, хууль хоорондын нийцлийг хангах зорилгод нийцсэн байна.

Дөрөв. Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд, тэдгээрийн эерэг, сөрөг талыг харьцуулсан байдал

Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын 5.1-т заасан зохицуулалтын хувилбарын дагуу асуудлыг зохицуулах хувилбарыг тогтоож, эерэг болон сөрөг талыг нь харьцуулан судалж, дараах дүгнэлтийг гаргалаа:

Хувилбар	Зорилгод хүрэх байдал	Зардал, үр өгөөжийн харьцаа
Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах	Зорилгодоо хүрэх бүрэн боломжтой	Нэмэлт зардал шаардагдахгүй

Тав. Зохицуулалтын хувилбарын үр нөлөөг тандан судалсан байдал

Аргачлалын 6-д заасны дагуу сонгосон хувилбарын үр нөлөөг ерөнхий асуултуудад хариуцлах замаар дүгнэлтийг гаргалаа.

ХҮНИЙ ЭРХЭД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа эсэх	1.1.Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх			
	1.1.1.Ялгаварлан гадуурхахыг хориглох эсэх	Тийм		
	1.1.2.Ялгаварлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх		Үгүй	

	1.1.3.Тодорхой эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг сайжруулах зорилгоор авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бол олон улсын болон үндэсний хууль тогтоомжид заасан хүний эрхийн хэм хэмжээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм		
	1.2.Оролцоог хангах			
	1.2.1.Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцох боломжийг бүрдүүлсэн эсэх	Тийм		
	1.2.2.Зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй иргэдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм		
	1.3.Хууль дээдлэх зарчим ба сайн засаглал, хариуцлага			
	1.3.1.Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхиүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх	Тийм		
	1.3.2.Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хүний эрхийг хамгаалах механизмийн талаар НҮБ-аас өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Тийм		
2.Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх	1.3.3.Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх	Тийм		
	2.1.Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах тохиолдолд энэ нь хууль ёсны ашиг сонирхолд нийцсэн эсэх		Үгүй	
	2.2.Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх		Үгүй	Шаардлагагүй

3.Эрх агуулагч[8]	3.1.Зохицуулалтын хувилбарт хамаарах бүлгүүд буюу эрх агуулагчдыг тодорхойлсон эсэх	Тийм		
	3.2.Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон эсэх		Үгүй	Шаардлагагүй
	3.3.Зохицуулалтын хувилбар нь энэхүү эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдний эмзэг байдлыг дээрдүүлэхэд чиглэсэн эсэх	Тийм		
	3.4.Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг тусгах эсэх (хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэстний цөөнх, хэлний цөөнх, гагцхүү эдгээрээр хязгаарлахгүй)			Шаардлагагүй
4.Үүрэг хүлээгч[9]	4.1.Үүрэг хүлээгчдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм		
5.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцүүлсэн эсэх	5.1.Жендэрийн үзэл баримтлалыг тусгасан эсэх			Шаардлагагүй
	5.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх	Тийм		

Хүснэгт 2

ЭДИЙН ЗАСАГТ ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Дэлхийн зах зээл дээр өрсөлдөх чадвар	1.1.Дотоодын аж ахуйн нэгж болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
			Үгүй	

	1.2.Хил дамнасан хөрөнгө оруулалтын шилжилт хөдөлгөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх (эдийн засгийн байршил өөрчлөгдөхийг оролцуулан)		Үгүй	
	1.3.Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаалахад нөлөөлж чадах эсэх		Үгүй	
2.Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх чадвар болон тогтвортой байдал	2.1.Хэрэглэгчдийн шийдвэр гаргах боломжийг бууруулах эсэх		Үгүй	
	2.2.Хязгаарлагдмал өрсөлдөөний улмаас үнийн хөөрөгдлийг бий болгох эсэх		Үгүй	
	2.3.Зах зээлд шинээр орж ирж байгаа аж ахуйн нэгжид бэрхшээл, хүндрэл бий болгох эсэх		Үгүй	
	2.4.Зах зээлд шинээр монополийг бий болгох эсэх		Үгүй	
3.Аж ахуйн нэгжийн үйлдвэрлэлийн болон захиргааны зардал	3.1.Зохицуулалтын хувилбарыг хэрэгжүүлснээр аж ахуйн нэгжид шинээр зардал үүсэх эсэх		Үгүй	
	3.2.Санхүүжилтийн эх үүсвэр олж авахад нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
	3.3.Зах зээлээс тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авахад хүргэх эсэх		Үгүй	
	3.4.Бараа бүтээгдэхүүний борлуулалтад ямар нэг хязгаарлалт, эсхүл хориг тавих эсэх		Үгүй	
	3.5.Аж ахуйн нэгжийг үйл ажиллагаагаа зогсооход хүргэх эсэх		Үгүй	
4.Мэдээлэх үүргийн улмаас үүсч байгаа захиргааны зардлын ачаалал	4.1.Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах г.м) бий болгох эсэх		Үгүй	

5.Өмчлөх эрх	5.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх		Үгүй	
	5.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд хязгаарлалт бий болгох эсэх		Үгүй	
	5.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх		Үгүй	
6.Инноваци болон судалгаа шинжилгээ	6.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл гаргах асуудлыг дэмжих эсэх	Тийм		
	6.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх	Тийм		
7.Хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөв	7.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
	7.2.Хэрэглэгчдийн хувьд дотоодын зах зээлийг ашиглах боломж олгох эсэх		Үгүй	
	7.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
	7.4.Хувь хүний/гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
8.Тодорхой бүс нутаг, салбарууд	8.1.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх	Тийм		
	8.2.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байр багасгах чиглэлээр нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
	8.3.Жижиг, дунд үйлдвэр, эсхүл аль нэг салбарт нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	

9.Төрийн захиргааны байгууллага	9.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
	9.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх		Үгүй	
	9.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх	Тийм		
10.Макро эдийн засгийн хүрээнд	10.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
	10.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх		Үгүй	
	10.3.Инфляци нэмэгдэх эсэх		Үгүй	
11.Олон улсын харилцаа	11.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм		

Хүснэгт 3

НИЙГЭМД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл	1.1.Шинээр ажлын байр бий болох эсэх		Үгүй	
	1.2.Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх		Үгүй	
	1.3.Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	

	1.4.Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
2.Ажлын стандарт, хөдөлмөрлөх эрх	2.1.Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх	Тийм		
	2.2.Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
	2.3.Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
	2.4.Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх	Тийм		
	2.5.Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх	Тийм		
3.Нийгмийн тодорхой бүлгийг хамгаалах асуудал	3.1.Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх		Үгүй	
	3.2.Тодорхой бүлэг болон хүмүүст сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх. Тухайлбал, эмзэг бүлэг, хөгжлийн бэршээлтэй иргэд, ажилгүй иргэд, үндэстний цөөнхөд гэх мэт		Үгүй	
	3.3.Гадаадын иргэдэд илэрхий нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
4.Төрийн удирдлага, сайн засаглал, шүүх эрх мэдэл, хэвлэл мэдээлэл, суртахуун ёс	4.1.Засаглалын харилцаанд оролцогчдод нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
	4.2.Төрийн байгууллагуудын үүрэг, үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм		
	4.3.Төрийн захиргааны албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	

	4.4.Иргэдийн шүүхэд хандах, асуудлаа шийдвэрлүүлэх эрхэд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
	4.5.Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
5.Нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	5.1.Хувь хүн/нийт хүн амын дундаж наслалт, өвчлөлт, нас баралтын байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
	5.2.Зохицуулалтын хувилбарын улмаас үүсэх дуу чимээ, агаар, хөрсний чанарын өөрчлөлт хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
	5.3.Хүмүүсийн амьдралын хэв маяг (хооллолт, хөдөлгөөн, архи, тамхины хэрэглээ)-т нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
6.Нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын систем	6.1.Нийгмийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид нөлөөлөх эсэх	Тийм		
	6.2.Ажилчдын боловсрол, шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
	6.3.Иргэдийн боловсрол (төрийн болон хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллага) олох, мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
	6.4.Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
	6.5.Их, дээд сургуулиудын үйл ажиллагаа, өөрийн удирдлагад нөлөөлөх эсэх		Үгүй	

7.Гэмт нийгмийн байдал	хэрэг, аюулгүй	7.1.Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
		7.2.Хуулийг албадан хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
		7.3.Гэмт хэргийн илрүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
		7.4.Гэмт хэргийн хохирогчид, гэрчийн эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
8.Соёл		8.1.Соёлын өвийг хамгаалахад нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
		8.2.Хэл, соёлын ялгаатай байдал бий болгох эсэх, эсхүл уг ялгаатай байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
		8.3.Иргэдийн түүх, соёлоо хамгаалах оролцоонд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	

Хүснэгт 4

БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Агаар	1.1.Зохицуулалтын хувилбарын үр дүнд агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	
2.Зам тээвэр, түлш, эрчим хүч	2.1.Тээврийн хэрэгслийн түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх/бууруулах эсэх		Үгүй	
	2.2.Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	
	2.3.Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	

	2.4.Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	
3.Ан амьтан, ургамлыг хамгаалах	3.1.Ан амьтны тоо хэмжээг бууруулах эсэх		Үгүй	
	3.2.Ховордсон болон нэн ховор амьтан, ургамалд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
	3.3.Ан амьтдын нүүдэл, суурьшилд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
	3.4.Тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
4.Усны нөөц	4.1.Газрын дээрх ус болон гүний ус, цэвэр усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
	4.2.Усны бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	
	4.3.Ундны усны чанарт нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
5.Хөрсний бохирдол	5.1.Хөрсний бохирдолтод нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	
	5.2.Хөрсийг эвдэх, ашиглагдсан талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	
6.Газрын ашиглалт	6.1.Ашиглагдаагүй байсан газрыг ашиглах эсэх		Үгүй	
	6.2.Газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх		Үгүй	
	6.3.Экологийн зориулалтаар хамгаалагдсан газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх		Үгүй	
7.Нөхөн сэргээгдэх/нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялаг	7.1.Нөхөн сэргээгдэх байгалийн баялгийг өөрөө нөхөн сэргээгдэх чадавхийг нь алдагдуулахгүйгээр зохистой ашиглах эсэх		Үгүй	

	7.2.Нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалт нэмэгдэх эсэх		Үгүй	
--	---	--	------	--

Зургаа. Үр дүнг үнэлж, зөвлөмж өгсөн байдал

6.1. Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэхэд Монгол Улсын Үндсэн хууль, Хууль тогтоомжийн тухай хууль, түүнд нийцүүлэн гаргасан Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолоор баталсан аргачлалыг удирдлага болгов.

6.2. Хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөө боловсруулахад хуулиар тавигддаг шаардлагад уг хуулийн зорилгод нийцсэн буюу эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн төлөвлөлт, түүний хүртээмжийг тооцоолж тусгах, уг шаардлагад үндэслэн төлөвлөлтийг батлах, барилгын зөвшөөрөл олгохдоо батлагдсан төлөвлөлтөд нийцсэн эсэхийг хянах, хэрэв төлөвлөлтөд нийцээгүй бол зөвшөөрөл олгохоос татгалзах, эргээд түүнд хяналт тавих, тайлагнах зэрэг тулгамдаж буй үндсэн харилцааг нарийвчлан зохицуулах, хэрэгжилтийг хангах үндсэн зорилгыг хуулийн үзэл баримтлалаар тодорхойлсон бөгөөд Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон түүнийг дагалдан боловсруулсан Барилгын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Хот, суурин газрын дахин төлөвлөх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Хот тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүд нь хот төлөвлөлт, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжтэй холбоотойгоор тулгамдаж буй дээрх асуудлыг шийдвэрлэх, хууль хоорондын нийцлийг хангах зорилгодоо хүрэх боломжтой, нийцсэн байна.

---o0o---

**ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨНИЙ ҮНЭЛГЭЭ**

2025

НЭГ. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Хот байгуулалтын тухай хуулийг анх 1998 онд батлан мөрдүүлж, хот байгуулалтын салбарын хөгжлийн чиг хандлагад үүссэн цаг үеийн шаардлагаар уг хуулийг 2008 онд шинэчлэн найруулж, нийт 8 удаа нэмэлт, өөрчлөлт оруулжээ.

Энэ хууль хэдийгээр тухайн цаг үеийн хөгжлийн шаардлагыг хангаж байсан боловч өнөөгийн нийгмийн хөгжилд нийцэхгүй, хэрэгцээ, шаардлагыг тэр бүр хангахгүй болжээ. Хууль зүй, дотоод хэргийн яамнаас зохион байгуулсан Хот байгуулалтын тухай хуулийг бусад хууль тогтоомж, эрх зүйн акттай уялдуулах ажлын хүрээнд уг хуулийн хийдэл, давхардал, зөрчлийн судалгаа хийгдэж, уг хуультай холбоотой нийт 56 давхардал, хийдэл, зөрчил байна гэсэн дүгнэлт гарсан байна.

Сүүлийн 20 гаруй жил хотжих үйл явц эрчимтэй явагдаж, хөдөөнөөс хот, суурин газрыг чиглэсэн хүн амын шилжилт хөдөлгөөний нөлөөгөөр хотжилтын төвшин хурдацтай нэмэгдэж 67.6 хувьд хүрээд байна. Тухайлбал, нийслэл, бүсийн тулгуур төв болон аймгийн төв болох 23 хотод манай улсын нийт хүн амын 60 гаруй хувь нь оршин сууж, ажил, хөдөлмөр, бизнесийн үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа. Үүнээс зөвхөн Улаанбаатар хотод оршин суугчдын тоо 1 сая 400 мянгад хүрч, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын 70 орчим хувь нь байршиж, дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 60 гаруй хувийг үйлдвэрлэж байна. Мөн Дархан, Эрдэнэт, Чойбалсан зэрэг томоохон хотын хүн ам, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний төвлөрлийн улмаас дэд бүтэц, боловсрол, эрүүл мэнд зэрэг иргэдэд хүргэх төрийн үйлчилгээний даац хэтэрч, хүртээмж хүрэлцэхгүй байгаагаас нийгэм, эдийн засгийн олон асуудал тулгамдаад байна.

Иймээс хотын төвлөрлийг сааруулахын тулд бага, дунд хотуудын хөгжлийг дэмжих, мөн шинэ суурьшлын төвүүдийг байгуулах замаар хүн амын тогтвортой хөгжил бүхий нутагшилт, суурьшлын бодлогыг шинээр боловсруулан хэрэгжүүлэх шаардлага бий болсон. Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Алсын хараа-2050”, “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын Хот хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд Улаанбаатар хотын төвлөрлийг сааруулах, дагуул хот, шинэ суурьшлын бүс байгуулах зорилт тусгагдсаны дагуу Хөшигийн хөндийн шинэ суурьшлын бүс, Орхоны хөндийд хот байгуулах зэрэг ажлуудыг эхлүүлээд байна.

Шинэ суурьшлын бүс байгуулах хот төлөвлөлтийг хийхэд иргэдийг эрүүл, аюулгүй, таатай орчинд амьдрахад, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжийг оновчтой тооцож төлөвлөхөд чиглэсэн эрх зүйн орчныг шинэчлэн бүрдүүлэх, хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцогч, хэрэгжүүлэгчийн эрх, үүрэг, хот байгуулалтын мэргэжлийн байгууллагын чиг үүргийг тодорхой болгож сайжруулах, хот, суурин газрын төлөвлөлт, хэрэгжилтийг хангахтай холбоотой харилцааг зохицуулж буй хууль тогтоомж хоорондын харилцан уялдааг хангах зорилгоор хуульд нэмэлт оруулах хуулийн төслийг дагалдан гарах хуулийн төслүүдтэй хамт боловсруулах шаардлагатай байна.

Иймд Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон түүнийг дагалдан боловсруулсан Барилгын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Хот, суурин газрын дахин төлөвлөх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Хот тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг хамт боловсруулж хот төлөвлөлт, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжтэй холбоотойгоор тулгамдаж буй дээрх асуудлыг шийдвэрлэх, хууль хоорондын нийцлийг хангах зорилгоор боловсруулсан хуулийн заалтууд практикт хэрхэн хэрэгжиж байгааг тогтоох үүднээс энэхүү хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийв.

Энэхүү хэрэгжилтийн үнэлгээ хийх зорилго нь тус хуулийн хэрэгжилтийн явц дахь хүндрэл, бэрхшээл, нийгэмд үзүүлж буй эерэг, сөрөг нөлөөллийг илрүүлэн, цаашид зохистой, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх боломжит хувилбарыг тодорхойлж, үнэлэлт дүгнэлт өгөх, зөвлөмж боловсруулахад оршино.

ХОЁР. ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ, ҮНДЭСЛЭЛ

Үнэлгээ хийх ажлыг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолоор баталсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх аргачлал”-ын дагуу төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, үнэлэх гэсэн гурван үе шаттайгаар хийж гүйцэтгэсэн. Төлөвлөх үе шатанд дараах ажлыг хийж гүйцэтгэв. Үүнд:

1. Үнэлгээ хийх шалтгааныг тодорхойлох;
2. Үнэлгээ хийх хүрээг тогтоох;
3. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгож тогтоох;
4. Харьцуулах хэлбэрийг сонгох;
5. Шалгуур үзүүлэлтийг томьёолох;
6. Мэдээлэл цуглуулах аргыг сонгох;

2.1. Үнэлгээ хийх шалтгааныг тодорхойлох

Хот байгуулалтын тухай хуулийн зорилт нь “Монгол улсын хот байгуулалтын бодлогын хүрээнд хүн амын нутагшилт, суурьшил болон харьцангуй бие даан хөгжих бүс нутгийн хөгжлийн зохистой бүтэц бүрдүүлэх, хот, тосгоныг хот төлөвлөлтийн дагуу барьж байгуулахад төр, аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэний хооронд үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.”¹ гэжээ.

2008 оноос хэрэгжсэн Хот байгуулалтын тухай хуулийн дээрх зорилт, үзэл баримтлал, хот төлөвлөлт, түүнээс үүсэх үр дагавартай холбоотой харилцааг зохицуулж буй бусад хуулийн уялдаа холбоо болон хуулийн зөрчилтэй зохицуулалт үүссэн эсэхийг тодорхойлох зорилгоор хуулийн хэрэгжилтийг үнэлэх зайлшгүй шаардлага үүссэн гэж үзэн хэрэгжилтийг үнэлнэ.

¹ Хот байгуулалтын тухай хууль, <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=530>

2.2. Үнэлгээ хийх хүрээг тогтоох

Үнэлгээний хүрээг тогтоох ажиллагаа нь хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаврыг судлах явцад агуулгын хувьд чухал ач холбогдолтой, нөлөөлөл үзүүлэх гол хэм хэмжээг тодорхойлоход чиглэдэг.

Хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт бүхэлд нь үнэлгээ хийхэд ихээхэн цаг хугацаа, хөдөлмөр, зардал шаардагдана. Харин хуулийн зорилгыг хэрэгжүүлэхэд чухал нөлөөлөл үзүүлэх зарим хэм хэмжээг тусгайлан сонгож үнэлгээ хийх нь илүү үр дүнтэй.

Иймд энэхүү судалгаагаар хот, тосгоны хэсэгчилсэн болон ерөнхий төлөвлөгөөг батлах үйл ажиллагаанд тавигдах шаардлага болон төлөвлөлтийг хийхэд харгалзан үзэх нөхцөл, шаардлага нь хуулийн зорилтод нийцэж буй эсэхийг тодорхойлох зорилгоор хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлийн судалж, хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээг хийхээр судалгааны хүрээг тогтоосон.

2.3. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгож тогтоох

“Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх аргачлал”-ын дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэхэд оновчтой, бодитой, хэмжиж болохуйц байдлыг баримталж, мөн үнэлгээний хүрээ, онцлогоос хамааран “зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийг сонгосон болно.

2.4. Мэдээлэл цуглуулах аргыг сонгох

Энэхүү судалгааны ажлын хүрээнд үнэлгээ хийх хуулийн зүйл, заалтын зорилгод хүрэх байдал, харилцан уялдааг илрүүлэх зорилгоор холбогдох хууль тогтоомж, эрх зүйн актуудтай танилцаж, байгаа мэдээллийг цуглуулж ашиглах аргыг сонгон үнэлгээ хийх мэдээллийг цуглуулсан болно.

Хүснэгт : “Зорилгод хүрсэн байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд сонгосон зүйл, заалт

Д/д	Сонгосон зүйл заалт	Зүйл заалтын агуулга
1	2 дугаар зүйл “Хот байгуулалтын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-	Хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа хуульд заасан шаардлагад зайлшгүй нийцүүлэх зохицуулалтыг

	ийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалтын “төлөвлөгөөг” гэсний дараа “энэ хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4, 12.5, 12.6-д заасан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөний шаардлагад нийцүүлэн” гэж нэмэх,	тусгаснаар аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал нь хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг батлахдаа хуульд заасан шаардлагад нийцсэн эсэхэд хяналт тавьж, батлах эрх зүйн зохицуулалтыг тодорхой болгох
2	2 дугаар зүйл 12 зүйлийн 12.4.1 дэх заалтын “тодорхойлсон,” гэсний дараа “эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг түүний хүртээмжийг тооцоолсон,” гэж, 12.5 дахь хэсгийн “байгууламж,” гэсний дараа “эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг түүний хүртээмж,” гэж нэмэх	Төлөвлөлт хийхдээ эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг түүний хүртээмжийг зайлшгүй тооцох эрх зүйн орчныг тодорхойлох

ГУРАВ. УРЬДЧИЛАН СОНГОСОН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгож, үр нөлөөг үнэлэх хэсгээ тогтоосон тул тэдгээрт тохирох шалгах хэрэгслийг дараах байдлаар авч үзэв.

2 дугаар зүйл “Хот байгуулалтын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалтын “төлөвлөгөөг” гэсний дараа “энэ хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4, 12.5, 12.6-д заасан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөний шаардлагад нийцүүлэн” гэж нэмэх,	Хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа хуульд заасан шаардлагад зайлшгүй нийцүүлэх зохицуулалтыг тусгаснаар аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал нь хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг батлахдаа хуульд заасан шаардлагад нийцсэн эсэхэд хяналт тавьж, батлах эрх зүйн зохицуулалтыг тодорхой болгох
---	--

Хот байгуулалтын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх хэсэгт хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг боловсруулж, батлахдаа аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал нь мөн хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4-т заасан шаардлагад үндэслэн боловсруулсан эсэхэд хяналт тавьж, батлах зохицуулалтыг тодорхой болгон хуульчлахаар хуулийн төсөлд тусгасан нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалаар тависан зорилгод нийцсэн байна.

2 дугаар зүйл 12 зүйлийн 12.4.1 дэх заалтын “тодорхойлсон,” гэсний дараа “эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг түүний хүртээмжийг тооцоолсон,” гэж, 12.5 дахь хэсгийн “байгууламж,” гэсний дараа “эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг түүний хүртээмж,” гэж нэмэх	Төлөвлөлт хийхдээ эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг түүний хүртээмжийг зайлшгүй тооцох эрх зүйн орчныг тодорхойлох
--	--

Хуулийн төсөлд тусгаснаар Хот байгуулалтын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4.1 дэх хэсэгт нэмэлт оруулан төлөвлөлт хийхдээ эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг түүний хүртээмжийг зайлшгүй тооцох эрх зүйн орчныг тодорхойлсон байна.

ДӨРӨВ. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ

Хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөө боловсруулахад хуулиар тавигддаг шаардлагад уг хуулийн зорилгод нийцсэн буюу эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн төлөвлөлт, түүний хүртээмжийг тооцоолж тусгах, уг шаардлагад үндэслэн төлөвлөлтийг батлах, барилгын зөвшөөрөл олгохдоо батлагдсан төлөвлөлтөд нийцсэн эсэхийг хянах, хэрэв төлөвлөлтөд нийцээгүй бол зөвшөөрөл олгохоос татгалзах, эргээд түүнд хяналт тавих, тайлагнах зэрэг тулгамдаж буй үндсэн харилцааг нарийвчлан зохицуулах, хэрэгжилтийг хангах үндсэн зорилгыг хуулийн үзэл баримтлалаар тодорхойлсон байна.

Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн зохицуулах зүйл, хамрах хүрээ нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалаар тодорхойлсон зорилгыг хангах боломжтой байна.

Тухайлбал хуулийн төсөлд тусгаснаар Хот байгуулалтын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.4 дэх заалтад өөрчлөлт оруулан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа хуульд заасан шаардлагад зайлшгүй нийцүүлэх зохицуулалтыг тусгаснаар аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал нь хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг батлахдаа хуульд заасан шаардлагад нийцсэн эсэхэд хяналт тавьж, батлах эрх зүйн зохицуулалтыг тодорхой болгох ач холбогдолтой байна.

Мөн Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга батлагдсан төлөвлөгөөг үндэслэн газар олгохдоо түүнд хяналт тавих, мөн газар олгосон нь батлагдсан төлөвлөгөөнд нийцсэн эсэх асуудлаар тайлагнах чиг үүргийг хэрэгжүүлэхийг мөн хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.1 дэх заалтад нэмэлт оруулахаар тусгасан нь батлагдсан төлөвлөлтөд хяналт тавих, тайлагнах эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож байна.

Мөн хуулийн төсөлд тусгаснаар Хот байгуулалтын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4.1 дэх хэсэгт нэмэлт оруулан төлөвлөлт хийхдээ эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг түүний хүртээмжийг зайлшгүй тооцох эрх зүйн орчныг тодорхойлсон байна.

Иймд Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон түүнийг дагалдан боловсруулсан Барилгын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Хот, суурин газрын дахин төлөвлөх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Хот тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүд нь хот төлөвлөлт, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжтэй холбоотойгоор тулгамдаж буй дээрх асуудлыг шийдвэрлэх, хууль хоорондын нийцлийг хангах зорилгодоо хүрэх боломжтой, нийцсэн байна.

ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ СУДАЛГАА

Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлал”-ын дагуу хийсэн болно.

Хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөө боловсруулахад хуулиар тавигддаг шаардлагад уг хуулийн зорилгод нийцсэн буюу эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн төлөвлөлт, түүний хүртээмжийг тооцоолж тусгах, уг шаардлагад үндэслэн төлөвлөлтийг батлах, барилгын зөвшөөрөл олгохдоо батлагдсан төлөвлөлтөд нийцсэн эсэхийг хянах, хэрэв төлөвлөлтөд нийцээгүй бол зөвшөөрөл олгохоос татгалзах, эргээд түүнд хяналт тавих, тайлагнах зэрэг тулгамдаж буй үндсэн харилцааг нарийвчлан зохицуулах, хэрэгжилтийг хангах үндсэн зорилгыг хуулийн үзэл баримтлалаар тодорхойлсон бөгөөд Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон түүнийг дагалдан боловсруулсан Барилгын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Хот, суурин газрын дахин төлөвлөх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Хот тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүд нь хот төлөвлөлт, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжтэй холбоотойгоор тулгамдаж буй дээрх асуудлыг шийдвэрлэх, хууль хоорондын нийцлийг хангах зорилго бүхий хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхэд улсын төсвөөс нэмэлт хөрөнгө шаардлахгүй, мөн хэрэгжилтийг хангахад нэмэлт зардал шаардахгүй болно.

---o0o---

МОНГОЛ УЛСЫН
ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРОО

Засгийн газрын III байр, Бага тойруу 44,
Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14200
Утас/Факс: (976-11) 32 14 33,
Цахим шуудан: international@nso.mn,
Цахим хуудас: www.nso.mn

2025.04.22 № 01/347

танай _____-ны № _____-т

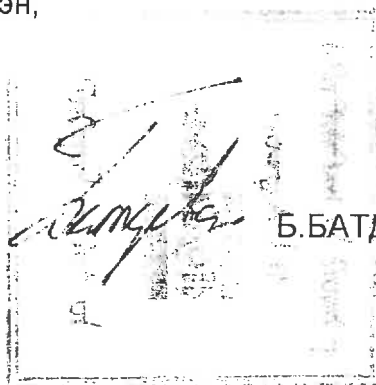
УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Ж.АЛДАРЖАВХЛАН ТАНАА

Таны ирүүлсэн хүсэлтийн дагуу Монгол Улсын
нийт өрх, түүнд ногдох хүүхдийн дундаж тоог 2025
оны 4 дүгээр сарын байдлаар гарган хавсралтаар
хүргүүлж байна.

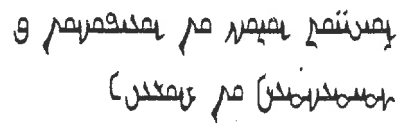
Хавсралт 1 хуудастай.

Хүндэтгэсэн,

ДАРГА

Б.БАТДАВАА

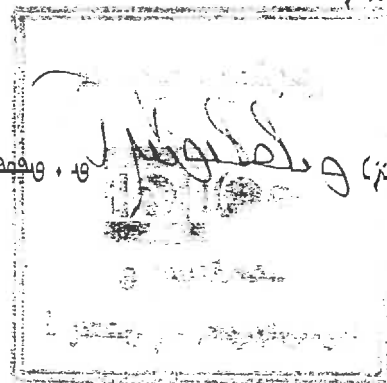
۹۰/۹ و ۹۰/۸
 ۹۰/۷ و ۹۰/۶
 ۹۰/۵ و ۹۰/۴
 ۹۰/۳ و ۹۰/۲
 ۹۰/۱ و ۹۰/۰

[illegible]

سورۃ المومنین ۲۴، سورۃ المائدہ ۵۵

• የዘመናዊነት

مستعمل () واصل () و موقوف ()

Үндэсний статистикийн хорооны
2025 оны 4 дүгээр сарын 22-ны өдрийн
01/342 дугаар албан бичгийн хавсралт

МОНГОЛ УЛСЫН НИЙТ ӨРХ,
ТҮҮНД НОГДОХ ХҮҮХДИЙН ТОО

№	Үзүүлэлт		Тоо	Хувь
1	Нийт өрх		1,004,434	100.0
	Үүнээс:	18 хүртэлх насны хүүхэдтэй өрхийн тоо	499,164	49.7
		6 хүртэлх насны хүүхэдтэй өрхийн тоо	133,311	13.3
2	18 хүртэлх насны нийт хүүхдийн тоо		1,335,270	100.0
	Үүнээс:	6 хүртэлх насны нийт хүүхдийн тоо	485,433	36.4
3	Нэг өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо		1.3	
	18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо		2675	
	6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо		3641	

*Мэдээллийн эх үүсвэр: Хүн ам, өрхийн мэдээллийн сан.

МОНГОЛ УЛСЫН
ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРОО

Засгийн газрын III байр, Бага тойруу 44,
Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14200
Утас/Факс: (976-11) 32 14 33,
Цахим шуудан: international@nso.mn,
Цахим хуудас: www.nso.mn

2025.04.30 № 01/379
танай _____-ны № _____-т

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Ж.АЛДАРЖАВХЛАН ТАНАА

Таны ирүүлсэн хүсэлтийн дагуу Улаанбаатар хотын нийт өрх, түүнд ногдох хүүхдийн дундаж тоо, ерөнхий боловсролын сургуулийн нийт тоог 2025 оны 4 дүгээр сарын байдлаар хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт 4 хуудастай.

Хүндэтгэсэн,

ДАРГА

Б.БАТДАВАА

Үндэсний статистикийн хорооны
2025 оны 4 дүгээр сарын 30-ны өдрийн
01/379 дугаар албан ёсийн хавсралт

УЛААНБААТАР ХОТЫН НИЙТ ӨРХ,
ТҮҮНД НОГДОХ ХҮҮХДИЙН ДУНДАЖ ТОО, ДҮҮРГЭЭР

Багануур

№	Үзүүлэлт		Тоо	Хувь
	Нийт өрх		8,960	100.0
1.	Үүнээс:	18, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	4,001	44.7
		6, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	1,995	22.3
2.	18, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо		10,649	100.0
	Үүнээс: 6, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо		3,205	30.1
	Нэг өрхөд ногдох хүүхдийн тоо		1.2	
3.	18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо		2,662	
	6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо		1,607	

Багахангай

№	Үзүүлэлт		Тоо	Хувь
	Нийт өрх		1,312	100.0
1.	Үүнээс:	18, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	576	43.9
		6, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	320	24.4
2.	18, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо		1,544	100.0
	Үүнээс: 6, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо		484	31.3
	Нэг өрхөд ногдох хүүхдийн тоо		1.2	
3.	18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо		2,681	
	6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо		1,513	

Баянгол

№	Үзүүлэлт		Тоо	Хувь
	Нийт өрх		72,115	100.0
1.	Үүнээс:	18, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	37,778	52.4
		6, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	20,204	28.0
2.	18, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо		99,624	100.0
	Үүнээс: 6, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо		29,930	30.0
	Нэг өрхөд ногдох хүүхдийн тоо		1.4	
3.	18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо		2,637	
	6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо		1,481	

Баянзүрх

№	Үзүүлэлт	Тоо	Хувь
1.	Нийт өрх	134,538	100.0
	Үүнээс: 18, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	70,347	52.3
	6, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	39,054	29.0
2.	18, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо	170,672	100.0
	Үүнээс: 6, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо	53,960	31.6
3.	Нэг өрхөд ногдох хүүхдийн тоо	1.3	
	18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо	2,426	
	6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо	1,382	

Налайх

№	Үзүүлэлт	Тоо	Хувь
1.	Нийт өрх	11,155	100.0
	Үүнээс: 18, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	5,581	50.0
	6, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	2,932	26.3
2.	18, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо	15,301	100.0
	Үүнээс: 6, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо	4,782	31.3
3.	Нэг өрхөд ногдох хүүхдийн тоо	1.4	
	18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо	2,742	
	6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо	1,631	

Сонгинохайрхан

№	Үзүүлэлт	Тоо	Хувь
1.	Нийт өрх	98,392	100.0
	Үүнээс: 18, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	49,209	50.0
	6, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	26,962	27.4
2.	18, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо	129,203	100.0
	Үүнээс: 6, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо	41,136	31.8
3.	Нэг өрхөд ногдох хүүхдийн тоо	1.3	
	18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо	2,626	
	6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо	1,526	

Сүхбаатар

№	Үзүүлэлт	Тоо	Хувь
1.	Нийт өрх	40,588	100.0
	Үүнээс: 18, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	19,260	47.5
	6, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	9,719	23.9
2.	18, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо	51,949	100.0
	Үүнээс: 6, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо	15,220	29.3
3.	Нэг өрхөд ногдох хүүхдийн тоо	1.3	
	18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо	2,697	
	6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо	1,566	

Хан-Уул

№	Үзүүлэлт	Тоо	Хувь
1.	Нийт өрх	78,251	100.0
	Үүнээс: 18, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	44,175	56.5
	6, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	25,441	32.5
2.	18, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо	110,738	100.0
	Үүнээс: 6, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо	35,729	32.3
3.	Нэг өрхөд ногдох хүүхдийн тоо	1.4	
	18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо	2,507	
	6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо	1,404	

Чингэлтэй

№	Үзүүлэлт	Тоо	Хувь
1.	Нийт өрх	36,770	100.0
	Үүнээс: 18, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	16,342	44.4
	6, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	7,703	20.9
2.	18, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо	47,587	100.0
	Үүнээс: 6, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо	13,981	29.4
3.	Нэг өрхөд ногдох хүүхдийн тоо	1.3	
	18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо	2,912	
	6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо	1,815	

Улаанбаатар

№	Үзүүлэлт		Тоо	Хувь
1.	Нийт өрх		482,081	100.0
	Үүнээс:	18, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	247,269	51.3
		6, түүнээс доош насны хүүхэдтэй өрх	134,330	27.9
2.	18, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо		637,267	100.0
	Үүнээс: 6, түүнээс доош насны хүүхдийн тоо		198,427	31.1
3.	Нэг өрхөд ногдох хүүхдийн тоо		1.3	
	18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо		2,577	
	6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо		1,477	

*Мэдээллийн эх үүсвэр: Хүн ам, өрхийн мэдээллийн сан

ЕРӨНХИЙ БОЛОВСРОЛЫН СУРГУУЛИЙН ТОО, ДҮҮРГЭЭР

№	Дүүрэг	2024
1.	Багануур	4
2.	Багахангай	1
3.	Баянгол	55
4.	Баянзүрх	71
5.	Налайх	9
6.	Сонгинохайрхан	36
7.	Сүхбаатар	51
8.	Хан-Уул	65
9.	Чингэлтэй	25
Нийт		317

*Мэдээллийн эх үүсвэр: Боловсролын яам.

Хууль санаачлагч нар

УИХ-ын гишүүн
Жуковын АЛДАРХАВХЛАН

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2025 ОНЫ 1-Р САРЫН 6-НД

УТГААНД БАТАЛ

ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ /ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГА/-Д НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

✓ Дагах

1 дүгээр зүйл. Хот байгуулалтын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн 12 дугаар зүйлийн 12.6 дахь хэсэгт доор дурдсан агуулгатай 12.6.4 дэх заалт нэмсүгэй:

"12.6.4. 1000 хүртэл хүн ам эсхүл 250 хүртэлх өрх тутамд 100 хүүхдийн багтаамжтай нэгээс доошгүй цэцэрлэг болон 200 хүүхдийн багтаамжтай нэгээс доошгүй төрийн өмчит сургуулийг төлөвлөж тооцох."

2 дугаар зүйл. Хот байгуулалтын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалтын "төлөвлөгөө" гэсний дараа "энэ хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4, 12.5, 12.6-д заасан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөний шаардлагад нийцүүлэн" гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.1 дэх заалтын "олгох" гэсний дараа "хяналт тавих, тайлагнах" гэж, 9.1.4 дэх заалтын "төлөвлөгөө" гэсний дараа "энэ хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4, 12.5, 12.6-д заасан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөний шаардлагад нийцүүлэн" гэж, 12 зүйлийн 12.4.1 дэх заалтын "тодорхойлсон" гэсний дараа "эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг түүний хүртээмжийг тооцоолсон" гэж, 12.5 дахь хэсгийн "байгууламж", гэсний дараа "эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг түүний хүртээмж" гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг батлагдсан өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө